

kládati jest materiál za pouhou technickou pomůcku, kterou sice má nahrazenou fotograf ve svém výrobku, kterou však si neopatřuje k tomu konci, aby ji zpracoval a prodal. Kdyby fotograf vybočil z tohoto užšího kruhu a hotovil fotografické výrobky do zásoby nebo hromadně nebo provozoval obchod s takovýmito cizími výrobky, mělo by průchod ustanovení čl. 271 č. 1 obch. z., jelikož při levné výrobě hromadné ustupuje do pozadí význam práce jakožto činitele určující cenu a výlohy na materiál nabyly by rozhodného významu. Přes to nelze živnost fotografickou podříditi pojmu čl. 272 č. 1 obch. zák., jelikož fotograf dodává sám všechny potřebné materialie ku provedení fotografických výrobků. Konečně mohla by vzniknouti pochybnost o tom, neprovozuje-li snad fotograf obchody ve smyslu čl. 272 č. 2 obch. z. Avšak tomu tak není, jelikož obrazy cestou fotografickou docílené nejsou rozmnožovány lisem. (Obch. a živnost. komora v Praze.) Knihkupci jsou oprávněni prodávati litografie, chromolitografie, fotografie, heliogravury atd. (Obch. a živn. komora ve Vídni.)

Piráství. (Lupičství námořské.)

I. Pojem.

Piráství jest zločin, který spáchán byl lupičským násilným útokem na loď obchodní na širém moři, zpravidla za účelem zmocnění se lodi nebo jejího nákladu. Zločin tento směřuje tedy proti celé společnosti a proti volnosti obchodu námořského; provinilci pozbývají naprosto ochrany práva mezinárodního. Z tohoto důvodu a hledě k tomu, že dějištěm zločinu tohoto jest moře otevřené obchodu všech národů, jest povinností i právem každého zmocniti se lodi a osoby námořského lupiče, a každému státu přísluší právo souditi je dle svých zákonů. Sporno jest, musí-li býti základem útoku zjištěný úmysl čili nic. K otázce té většinou odpovídá se právem záporně, jelikož nezáleží na tom, zda stala se a z jakých pohnútek loupež, a to proto, že při velkém nebezpečí, které má přirozeně zločin tento v zápětí, spojena jest obrana na otevřeném moři s obtížemi daleko většími, než při loupeži obecné. A to jest právě též podstatným důvodem, že piráství samo o sobě jest trestným bez ohledu na zjištěný úmysl. Další otázka jest, zdaž skutek ten spáchán býti může od vzbouřeného mužstva též proti vlastní lodi. Takový delikt jest námořským lupičstvím zvláště kvalifikovaným, poněvadž s ním souvisí nad to těžké porušení povinnosti. Než i zde mají místo jistá omezení. Skutkovou podstatu piráství nelze shledávati v tom, spáchána-li vražda s úmyslem lupičským nebo bez něho se strany jednoho člověka nebo jednotlivců; ovšem však tehdy, zmocnilo-li se odbojné mužstvo lodi, zmařena-li disciplína a zákony vlastního státu a způsobem nejtěžším porušeny.

II. Námořské lupičství jest právě tak staré jako plavba sama a bujelo již za času Foeničanů a Karthaginských, Řeků a Římanů, bylo však za všech dob stíháno tresty nejpřísnějšími. Smlouvou uzavřenou na potlačení obchodu otroky dne 20. prosince 1841 v Londýně mezi Anglií, Francií, Ruskem, Rakouskem a Pruskem zařaděn byl obchod otroky v kategorii námořského lupičství, byť i vlastní známky piráství chyběly; stačí jen, je-li tu lupičský útok na osobní svobodu záležející ve zmocnění se otroka.

III. Lapači (kaptorovi) nepřísluší právo hned bez dalšího usmrtiti piráty zajaté. Ovšem platil ještě ku př. na počátku 18. stol. v Anglii zákon, který k tomu kaptora lodi lupičské opravňoval. Námořské lupiče odevzdati sluší nyní příslušným soudům a jen tehdy nemá zabití námořského lupiče nijakých

následků, káže-li to svépomoc nebo nutná obrana. I když při samém skutku jsou lupiči námořští postiženi, dopraveni se mají před příslušný soud. Jestliže některý stát používá »lapačů« (lodí lapačských) za války k tomu, aby škodu působil nepřátelskému obchodu námořskému a tím i nepřátelskému státu samému, nesmí se posuzovati takovéto soukromé lodí plnou mocí vlády dotyčného státu válečně opatřené resp. jich mužstvo nikterak za piraty, a to ani tehdy ne, dopustí-li se násilností na neutrálním státu; neboť stát, jemuž náležejí, jest za ně zodpověden sám, a jemu přísluší právo i povinnost souditi a trestati své lapače, vybočili-li tito z mezí svých plnomocenství.

Jinak má se věc, slouží-li poddaní neutrálního státu jako lapači u některé valčící strany; dotyčná loď nemůže spoléhati tedy na ochranu svého státu. Nepřítel však bude ji pronásledovati bez nejmenší pochybnosti jakožto loď pirátskou a podaří-li se mu ji zajmouti, naloží mužstvem jejím jako piráty a nikoli jako válečnými zajatci. Případ právě vylíčený není však ještě mezinárodním obyčejem za piráctví všeobecně uznáván.

IV. Platné právo rakouské.

§ 490 voj. tr. pojednává o námořském lupičství a označuje je jakožto druh loupeže, která záleží v tom, že proti jedné nebo více osobám užito bylo na moři násilí v úmyslu, aby se bylo zmocněno bezprávně nějaké lodí nebo osoby nebo věci na lodí se nacházející. Každý, kdo při tom spolupůsobil a válečným námořnictvem dopaden jest, potrestán býti má za míru i války smrtí provazem — ať byla loupež dokonána, či nic. Z tohoto zákonného ustanovení vyplývá, že nakládati jest s každým pirátem, který dopaden nebyl válečným námořnictvem, nýbrž osobami jinými, podle 22. hlavy trestního zákonníka civilního (§§ 190—196), tedy dle ustanovení o »loupeži« (viz čl. Loupež).

Výnosem min. ze dne 25. května 1854 č. 127. ř. z. bylo u příležitosti války vypuklé mezi Anglií, Francií a Tureckem se strany jedné a mezi Ruskem se strany druhé následkem nejvyššího schválení ze dne 23. května 1854 oznámeno, že zapovídá se rakouským poddaným přijímání a používání listů lapačských (lettres de marque) v jakékoli formě a pod jakoukoli vlajkou, jakož i všeliké účastenství ve vedení, v obsazení nebo vypravení lapačů. Kdo jedná proti tomu, nemůže se netoliko nadíti nižádné ochrany od rakouské vlády, bude-li jiným státem trestán, a má s ním býti i od rakouských soudů trestních naloženo dle platných předpisů o loupeži, při čemž pokládati jest již pouhé přijetí lapačského listu za pokus loupeže.

Tento výnos byl však po míru pařížském (ze dne 30. března 1856) zrušen (výn. ze dne 23. dubna 1856 č. 60 ř. z.). Rovněž bylo dle § 1 u příležitosti války francouzsko-sardinské následkem nejvyš. schválení ze dne 11. května 1859 vydaných nařízení bezpodmínečně zakázáno rakouským obchodním lodím lapání lodí a zakázáno i všem rakouským poddaným jakékoli účastenství při vedení, obsazení nebo vypravení lapačů pod jakoukoli vlajkou a stanoveno, že každý, kdo proti zákazům těm by jednal, podléhá ustanovením rakouských zákonů trestních o loupeži (výn. min. ze dne 11. května 1859 č. 76). Naproti tomu obsahovalo sice min. nařízení (ze dne 3. května 1864 č. 23. ř. z.) vydané u příležitosti dánské války co do zajetí nepřátelských a podezřelých lodí od rakouských válečných lodí ustanovení, že smí se státi zajetí nepřátelských a podezřelých lodí ve

smyslu I. odstavce pařížské deklarace ze dne 16. dubna 1856, kteréž lapání zapovídá, výhradně jen od lodí rak. válečného námořnictva, avšak toto nařízení neobsahuje již zmíněného trestního ustanovení, které zapovídá lapání lodí jakožto loupež resp. pokus loupeže.

Placet zeměpanské (placetum regium, jus placeti).

Zeměpanským placet rozumí se úřední schválení státem dané ku publikaci církevních výnosů; právo placeti jest tedy právo státní moci příslušící, na základě kterého činí se závislým uveřejnění výnosů papežových nebo biskupských v zemi od přezkoumání a schválení státního. V protestantismu spočívá takové právo zcela v pojmu státní církve a zeměpanského vrchního episkopátu nad církví; avšak i v katolických zemích bylo v posledních stoletích téměř všude vykonáváno a sice odvozováno bylo zde buďto z theorie o »ius circa sacra« nebo odůvodňováno dávným (zastaralým) zvykem (viz Církev). Ve Francii bylo vždy právo to počítáno mezi »gallikánské svobody« t. j. zvláštní práva koruny francouzské oproti papeži a církvi katolické, v moderních státech pak odvozováno bylo opět z výhradné suverenity státu uvnitř jeho teritoria. V Rakousku souviselo užívání placeti úzce se systemem josefinským, jakkoli bylo obvyklým již za Marie Terezie a ještě dřívějších vladařů v zemích dědičných. Všechna papežská nařízení ať již ve formě bully, breve, konstitucí nebo v jakékoli způsobě jiné vydaná a jakýchkoli předmětů nebo osob se dotýkající zapotřebí měla před svým vyhlášením zeměpanského schválení (nař. dv. ze dne 12. září 1767, ze dne 20. března 1781, ze dne 7. listopadu 1794). Schválení tohoto byla dále třeba pro udělení odpustků, pro žádosti o propůjčení papežského indultu a všechny pastýřské listy a okružní psaní metropolitů a suffraganů. Udělené zeměpanské schválení bylo vždy odvolatelným (dv. d. ze dne 17. března 1791); vyňaty byly jedině a toliko ony dekrety římských poenitentiářů, které dotýkají se svědomí, »bylo-li se obávatí nebezpečí v prodlení nebo zahanbení osob (dv. dek. ze dne 23. července 1783). Beze schválení nesměly býti výnosy ony ani vplatnost uvedeny, ani vytištěny, nejméně pak vyhlášeny (dv. dek. ze dne 7. listopadu 1794). Placet má svůj původ ve středověku, kde církev katolická obzvláště zmohtněla; v moderním státu policejním bylo podrženo, jelikož odpovídalo všeobecně politickému pojímání. Jako spatřoval tehdy stát úkol svůj v tom, aby předešel všechněm škodlivým vlivům, tak pojímal i placetum za vhodný prostředek preventivní k tomu, aby bylo lze kdykoliv vliv církve paralysovati. Placetum pozůstávalo v Rakousku až do r. 1850. Nařízením ze dne 18. dubna 1850 č. 156 ř. z. byl styk tuzemských biskupů a věřících s Římem uvolněn a rovněž dovoleno biskupům, aby vydávali nařízení o předmětech své jurisdikce svému kleru a svým obcím bez předchozího schválení státní moci. Biskupové byli jen povinni sdíletí opisy nařízení svých s vládními úřady, v jichž obvodu měla nařízení býti vyhlášena, pokud měla v zápětí vnější účinky. Táž skoro ustanovení obsažena jsou v konkordátu (čl. II. a III.), jenže sdílení biskupských nařízení s vládními úřady nebylo stanoveno za povinnost v konkordátu samém, nýbrž toliko v apoštolském breve ze dne 5. listopadu 1855. I nynější zákonodárství nemohlo se opět vrátiti ku placetum. Dle zásad svrchu vylíčených nesmí se vykonávání církevní moci zásadným a všeobecným způsobem, nýbrž jen vyjimečně a v jednotlivém případě podrobiti vlivu státnímu. To plyne netoliko z dnešního pojímání stavu věci, nýbrž i z pozitivního nařízení našich státních